

Edward Grott

"Znaki, szlaki i eksponaty przydrożne
- łączenie ludzi i miejsc", Suzanne
Trapp, Michale Gross, Ron
Zimmerman : [recenzja]

Studia Ecologiae et Bioethicae 3, 561-563

2005

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Suzanne Trapp, Michale Gross, Ron Zimmerman, **Znaki, szlaki i eksponaty przydrożne – łączenie ludzi i miejsc**, UW-SP Foundation Press, INC.

Kolejna publikacja jaka stała się dostępna na polskim rynku wydawniczym z cieszącym się wciąż większym zainteresowaniem przedmiotu jakim jest edukacja ekologiczna. Oryginalny tytuł brzmi: „Signs, Trails, and Wayside Exhibits – Connecting People and Places”.

Praca powstała we współpracy wykładowców University of Wisconsin oraz pracowników parków krajobrazowych, narodowych oraz rezerwatów przyrody z całego świata. Zespołowi redakcyjnemu przewodniczyli: Suzanne Trapp, Michael Gross oraz Ron Zimmerman. Wydane zostało przez uniwersyteckie wydawnictwo UW-SP Foundation Press, INC.

Każdy czytelnik nawet już na wstępie będzie zaskoczony różnorodnością i szczegółowością poruszonych kwestii. W każdym z ośmiu rozdziałów zostało wyszczególnionych kolejnych kilka podrozdziałów dla lepszego zaprezentowania złożoności problematyki jakiej są poświęcone. Główne rozdziały to: 1 – Łączenie ludzi i miejsc, 2 – Podstawowe znaki, 3 – Przydrożne wystawy, 4 – Wiadomość, 5 – Produkcja znaku, 6 – Szlaki – przejście do przygody, 7 – Konstrukcja i utrzymanie szlaku, 8 – Odczytywanie szlaku.

Pierwszy rozdział jest wprowadzeniem do lektury całej pozycji. W nim możemy odnaleźć „Zasady sukcesu” przy tworzeniu efektywnych znaków, ścieżek i eksponatów przydrożnych. Mówią one, iż : „...znaki, ścieżki i eksponaty przydrożne są częścią większej całości”, „...interpretacja powinna być zawsze oparta na zjednoczonym temacie”, „...nauka jest najlepsza, kiedy jest połączona z doświadczeniem”, „...najlepsza interpretacja jest krótka i zwięzła”.

Drugi rozdział jest w całości poświęcony znakom. Można się z niego dowiedzieć wszelkich informacji a historii, budowie i projektowaniu znaków. Po lekturze tej części publikacji czytelnik uświadamia sobie, iż stworzenie trwałego i funkcjonalnego znaku jest procesem bardzo złożonym i wymagającym dokładnego planowania. Praca nad znakiem zaczyna się od wyboru miejsca jego ustawienie, materiałów z jakich będzie wykonany, czcionki, użytych kolorów, symboli, grafiki, funkcji jaką ma pełnić i wielu innych zmiennych charakterystycznych dla poszczególnych rodzajów znaków.

Kolejny rozdział mówi o przydrożnych wystawach. Czytelnik może się z niego dowiedzieć kiedy można korzystać z przydrożnej wystawy oraz uzyskać kilka istotnych wskazówek niezbędnych bardzo przydatnych przy tworzeniu wiadomości dźwiękowych. Szczególnie interesująca jest część rozdziału poświęcona

przykładom wystaw. Wysokiej jakości zdjęcia doskonale oddają przekaz wystawy i powiązanie jej z otoczeniem. Na ich podstawie czytelnik jest w stanie sam podjąć się oceny jakości estetycznej całej wystawy oraz czytelności jej przekazu.

Czwarty rozdział jest podzielony tematycznie między efektywnym kształtowaniem wiadomości a planowaniem znaków, przydrożnych wystaw oraz tablic informacyjnych. Części te są bardzo starannie opisane, każdy z etapów w/w czynności jest bardzo dokładnie opisany a dla lepszego zrozumienia intencji autorów wzbogacone o liczne ryciny i zdjęcia. Moją szczególną uwagę zwróciło tzw. „Siedem dróg do efektywnej wiadomości”. Jest to zbiór zasad, do których zastosowanie się będzie gwarancją stworzenia wiadomości łatwej do odczytania, bogatej w treści merytoryczne i doskonale współgrającej z tym co zwiedzający ogląda i przeżywa.

Kolejne dwa rozdziały publikacji są poświęcone projektowaniu i produkcji znaków oraz procesowi projektowania szlaku. Czytelnik może się z nich dowiedzieć jak wyglądają poszczególne etapy powstawania znaków począwszy od stworzenia projektu samego znaku jak też projektu przestrzennego okolicy jego umieszczenia, poprzez dobór narzędzi i materiałów potrzebnych w procesie produkcji po samą jego instalację. Część mówiąca o projektowaniu szlaku jest szczególnie interesująca. Autorzy dają w niej szereg cennych wskazówek o elementach potrzebnych do zainteresowania zwiedzających. Zwracają uwagę, iż projekt szlaku jest procesem na który bezpośredni wpływ ma piękno i tajemniczość danego miejsca. Wszystko to, co skłania odwiedzających by szli wzdłuż szlaku klasyfikują w jedną spośród trzech kategorii: tajemniczość, różnorodność, piękno.

Dalsza część publikacji jest rozwinięciem tematów związanych z architekturą szlaków oraz kilka bardzo cennych wskazówek przydatnych przy tworzeniu ulotek, znaczników i broszur informacyjnych. Moją szczególną uwagę zwróciło poruszenie przez autorów mało popularnej metody podwyższenia atrakcyjności szlaku poprzez zastosowanie na jego ścieżce technologii udźwiękowienia. Przytoczony przez autorów przykład udźwiękowionej wycieczki po Federalnym Zakładzie Poprawczym Wyspy Alcatraz w San Francisco uświadamia czytelnikowi jak wielką wartość dla podniesienia atrakcyjności ma to forma zwiedzania. Łatwo sobie wyobrazić jakie wrażenie na zwiedzających może wywierać opowieść o życiu więziennym w narracji byłych więźniów i oficerów służby penitencjarnej wzbogacona o efekty dźwiękowe charakterystyczne dla codziennego życia więzienia Alcatraz (szczęk krat w celach, dźwięk harmonii w nocy, gwizdy strażników czy nawet odgłosy buntu więźniów z 1947 roku).

Gożąco polecam „Znaki, szlaki i eksponaty przydrożne – łączenie ludzi i miejsc” jako lekturę zarówno dla specjalistów zajmujących się oznakowaniem szlaków wędrownych jak też dla zwykłych turystów, którzy są odbiorcami informacji umieszczanych wzdłuż szlaków wędrownych. Ciekawa forma publikacji sprawia, że jest ona cennym źródłem informacji specjalistycznych dla wąskiego

grona pracowników parków krajobrazowych, przyrodniczych, widokowych, jak też ciekawostek, które mogą być wykorzystane przez pedagogów dla uatrakcyjnienia lekcji z przedmiotów związanych z edukacją ekologiczną.

Uważam, iż jest to na tyle wartościowa publikacja, że powinna być ona rozpowszechniona wśród kadr kierowniczych organizacji związanych z ochroną i promowaniem przyrody. Szereg zgromadzonych w niej wskazówek można wykorzystać w polskich realiach a tym samym wpłynąć na jakość szlaków wędrownych a co za tym idzie podnieść ich atrakcyjność.

Edward Grott

Lodc Chauveau, *Mały atlas zagrożeń ekologicznych*, Wrocław 2004.

„Mały atlas zagrożeń ekologicznych” Loïc Chauveau został wydany po raz pierwszy w Polsce we Wrocławiu przez Lrousse Polska w 2004 roku.

Książka składa się z 7 rozdziałów, a każdy z nich zawiera kilka podrozdziałów.

I tak rozdział pierwszy „Skażona atmosfera” zawiera w sobie zagadnienia dotyczące atmosfery (jej skład, funkcje), skutków globalnego ocieplenia, efektu cieplarnianego (gazy cieplarniane, obieg węgla), jego konsekwencji (wzrost poziomu oceanów), warstwy ozonowej (protokół Montrealski, proces niszczenia warstwy ozonowej), zanieczyszczenia miast i zanieczyszczeń związanych z działalnością człowieka (przemysł, transport, mieszkalnictwo, konsumpcja, rolnictwo).

Kolejny rozdział „Woda na wagę złota” skupia się na tematyce dotyczącej zasobu przyrody, jakim jest woda. I tak kolejno jest omówione zagadnienie, iż woda jest bogactwem, którego nie można roztrwonić (opis obiegu wody, stanu zasobów wodnych, nierównomiernego rozmieszczenia). Jest mapka ilustrująca światowe zasoby wody słodkiej. Omówione są zanieczyszczenia wód słodkich (zastosowania wody; rodzaje zanieczyszczeń np. przemysłowe, metalami ciężkimi czy pochodzące z chemizacji rolnictwa; nadmierna eksploatacja; woda a rozwój gospodarczy). Następnie są omówione zagrożenia wód podziemnych (stare formacje geologiczne; słabo poznane zasoby; nadmierna eksploatacja zagrożeniem, pogorszenie jakości wód podziemnych), obszary wodno-błotne (różnorodne ekosystemy – obszary przy morskie np. laguny cieków wodnych, wody stojące – jeziora, stawy; ekologiczne bogactwo – bioróżnorodność flory i fauny; zagrożone obszary – osuszanie terenów wodno-błotnych w celu pozyskania obszarów rolnych, pod zabudowę przemysłową, portową i miejską, zanikanie tradycyjnego